

Herman Koch
Geachte heer M.

Band 1

2014
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Voor

Cootje Koch-Lap (1914-1971)

Herman Koch (1903-1978)

Iedereen die zichzelf of anderen in een of meerdere personages uit dit boek meent te herkennen heeft waarschijnlijk gelijk.

Amsterdam is een bestaande stad in Nederland.

HAYNES: [*To crew*] Pull the power back. That's right.

Pull the left one [throttle] back.

COPILOT: Pull the left one back.

APPROACH: At the end of the runway it's just wide-open field.

COCKPIT UNIDENTIFIED VOICE: Left throttle, left, left, left, left...

COCKPIT UNIDENTIFIED VOICE: God!

CABIN: [*Sound of impact*]

Malcolm MacPherson

THE BLACK BOX

LERARENSTERFTE

Hoofdstuk 1

Geachte heer M.,

Ik wil beginnen met u te zeggen dat het inmiddels beter met mij gaat. Ik doe dat omdat u waarschijnlijk helemaal niet weet dat het ooit slechter met mij is gegaan. Veel slechter zelfs, maar daar kom ik later nog wel op terug.

In uw boeken beschrijft u regelmatig gezichten, maar ik daag u uit om het mijne te beschrijven. Hier beneden, bij de gemeenschappelijke voordeur, of in de lift, knikt u mij beleefd toe, maar op straat en in de supermarkt, en een paar dagen geleden nog, toen u met uw vrouw zat te eten in restaurant La B., toonde u geen enkel blijk van herkenning.

Ik kan me voorstellen dat de blik van een schrijver het grootste deel van de tijd meer naar binnen is gericht, maar dan moet u ook geen gezichten proberen te beschrijven in uw boeken. Beschrijvingen van gezichten zijn sterk verouderd, evenals landschapsbeschrijvingen, dus wat dat betreft klopt het wel. Ook u bent immers sterk verouderd, laten we er geen doekjes om winden, ik bedoel niet alleen in leeftijd – iemand kan oud zijn en toch bij lange na niet verouderd – maar u bent beide: oud én verouderd.

U zat met uw vrouw aan het tafeltje bij het raam. Zoals

altijd. Ik zat aan de bar – ook zoals altijd. Ik nam net een slok van mijn biertje toen uw blik langs mijn gezicht scheerde, maar u herkende mij niet. Daarna keek uw vrouw in mijn richting en glimlachte, en toen boog u zich naar haar over en vroeg haar iets, waarna u mij alsnog toeknikte, in tweede instantie.

Vrouwen hebben een scherper geheugen voor gezichten. Vooral voor gezichten van mannen. Vrouwen hoeven geen gezichten te beschrijven, ze hoeven ze alleen maar te onthouden. Ze zien in één oogopslag of het een sterk of een zwak gezicht is; of zij ook maar in de verste verte een kind van dat gezicht in hun lichaam zouden willen dragen. Vrouwen bewaken de sterkte van de soort. Ook uw vrouw heeft ooit zo naar u gekeken en besloten dat uw gezicht sterk genoeg was – dat het de soort niet in gevaar zou brengen.

Dat uw vrouw een dochter in haar lichaam heeft willen laten groeien die, naar alle kansberekeningen gemeten, voor de helft uw gezicht had kunnen krijgen, moet u zien als een compliment. Misschien wel het grootste compliment dat een vrouw een man kan geven.

Ja, het gaat beter met me. Toen ik vanochtend naar u keek, terwijl u haar met haar bagage de taxi in hielp, kon ik zowaar een glimlach niet onderdrukken. U heeft een mooie vrouw. Mooi en jong. Over het leeftijdsverschil matig ik mij geen waardeoordelen aan. Een

schrijver moet een mooie en jonge vrouw hebben. Of beter gezegd, een schrijver heeft recht op een mooie en jonge vrouw.

Een schrijver moet natuurlijk helemaal niets. Een schrijver moet boeken schrijven. Maar een mooie en jonge vrouw kan hem daarbij helpen. Vooral als het een vrouw is die zichzelf volledig wegcijfert; die als een moederkloek op zijn talent zit als een vogel op haar eieren, en eenieder wegjaagt die het nest te dicht nadert; die op haar tenen door het huis loopt wanneer hij in zijn werkkamer zit en alleen op gezette tijden een kopje thee en een schaalje met chocolaatjes door de kier van de deur naar binnen schuift; die aan tafel genoeg neemt met half gemompelde antwoorden op haar vragen; die weet dat zij misschien maar beter helemaal niks tegen hem kan zeggen, ook niet wanneer ze uit eten gaan in een restaurant om de hoek van hun huis, omdat zich in zijn hoofd immers zaken afspelen waar zij met haar beperkte gedachtegoed – met haar beperkte vrouwelijke gedachtegoed – toch nooit bij zal kunnen.

Vanochtend keek ik vanaf mijn balkon naar u en uw vrouw, en ik moest aan deze dingen denken. Ik bestudeerde uw bewegingen, hoe u het portier van de taxi voor haar openhield: als altijd galant, maar ook als altijd weer veel te nadrukkelijk bestudeerd, zo stroef en houderig, soms is het net of uw eigen lichaam zich ver-

zet tegen uw aanwezigheid. Iedereen kan de danspassen leren, niet iedereen kan ook werkelijk dansen. Vanochtend was het verschil in leeftijd tussen u en uw vrouw alleen in lichtjaren uit te drukken. In haar bijzijn doet u me soms denken aan een donkere, gebarsten reproductie van een zeventiende-eeuws schilderij naast een zonovergoten ansichtkaart.

Ik keek echter vooral naar uw vrouw. En ik zag opnieuw hoe mooi ze was. Op haar witte gymschoenen, in haar witte T-shirt en blauwe spijkerbroek danste ze voor mij de dans waar u op momenten als deze nauwelijks oog voor lijkt te hebben. Ik keek naar de in haar haar geschoven zonnebril – het haar zelf met speldjes vastgezet achter haar oren – en uit alles, uit alle bewegingen van haar lichaam, sprak de opwinding over het naderende vertrek, wat haar nog mooier maakte dan anders.

Het was alsof ze in de keuze van haar kleding tot in de kleinste gebaren een voorschot nam op haar reisbestemming. En terwijl ik vanaf mijn balkon naar haar keek, zag ik gedurende een kort ogenblik het oogverblindende zand en het traag over de schelpen terugrollende zeewater weerspiegeld in de verschijning van uw vrouw, die al het volgende ogenblik op de achterbank van de weggrijdende taxi uit mijn gezichtsveld – uit ons gezichtsveld – verdween.

Hoe lang blijft ze weg? Een week? Twee weken? Het

doet er niet zoveel toe. U bent alleen, dat is het voor-
naamste. Een week moet genoeg zijn.

Ja, ik heb bepaalde plannen met u, meneer M. U denkt
misschien dat u alleen bent, maar vanaf vandaag ben
ik er ook. In zekere zin ben ik er natuurlijk altijd al ge-
weest, maar nu ben ik er echt. Ik ben er, en ik ga voor-
lopig niet meer weg.

Ik wens u een goede nacht – uw eerste nacht alleen. Ik
doe nu de lichten uit, maar ik blijf bij u.